

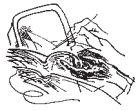
Schmél Ferencné

Papírdobozoktól a MicroISIS HIR-en át az e-Corvináig

Vajda Erik, Szabó Sándor és Horváth Tibor oktatott második szakmámra, a könyvtárosságra. 18 csodálatos évet dolgozhattam egy akkor még jónevű vállalat műszaki könyvtárának vezetőjeként. Végigpróbálhattam szakmánk fejlődésének állomásait (peremlyukkártya, fénylyukkártya, mikrofilmezés, számítógépesítés). Soha nem felejttem el, amikor egy műszaki konferencián bemutattam, hogy hol és milyen publikációkat jelentettek meg a vállalat mérnök urai. A családjunk tulajdonában lévő Texas Instrument 99–4/A kis-gép adatbázis-kezelő rendszere volt a segítők és a főmérnök hiúsága. A bemutatót követően vásároltak egy 8086-os PC-t a könyvtárnak. Számomra azonban Bécs, a Collegium Hungaricum következett.

Hogy mindezt miért meséltem el? Csak az összehasonlítás kedvéért. Ugyanis igen meglepődtem, hogy a híres kollégiumi könyvtár a hajdani 22 000 kötetével (amelyből 1990-ben már csak 6000 kötet könyv, körülbelül 2000 kötet folyóirat, 100 darab koronglemez képezte az állományt) a Pesti Restihez hasonlított. (Ismerik? „A” épülettömbjének pincéjében kialakított étterem, ahol a múlt rendszertől megörökölt és ügyesen privatizált bútorzattal rendezkedtek be.)

Doboz doboz hátán. Új könyvek helyett idegenforgalmi anyagok és plakátok laza összevisszaságban. Nos, így néztünk ki 1990-ben, csak éppen piros kockás viaszosvászon abrosz nem volt az asztalokon. Akkor fogalmazódott meg bennem a gondolat, hogy itt valamit tenni kell. Országimázst – hol volt még akkor ez a fogalom?! – nem lehet építeni elavult, rendszerezetlen könyvtári állománnyal. Több hónapig szakmánk szeretete és tisztelete volt a készítés arra, hogy napi négy órában könyvtároskodjak. Majd 1990. november 15-étől négyórás szerződéssel, némi fizetségért, alkalmaztak.

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK VI. VILÁGTALÁLKOZÓJA

Az együttműködés szónak – amely ugye az a cselekvés, tény, hogy valaki, valami együttműködik valakivel, valamivel – meghatározó szerepe volt az elmúlt tizennégy év során könyvtárosi pályafutásomban. Ám az „együttműködés” kifejezést ma már egyre inkább az „információs források megosztása” meghatározás váltja fel. Oka a dokumentumok mennyiségi növekedése, a tudományterületek gyorsuló differenciálódása, amely jelenségekkel egy könyvtár állománya önmagában nem képes lépést tartani. A könyvtárak gyűjteményéhez való hozzáférés eszközeinek és módszereinek bővülése (az Országos Dokumentum-ellátási Rendszer létrejötte, a könyvtárközi kölcsönzés szerveztségének fokozódásától kezdve a különböző másolatszolgáltatási technikákon keresztül egészen az elektronikus úton történő továbbításig) indokoltan és megalapozottan ösztönzi a gyűjtés koordinált megosztását.

Én azonban ma nem ezzel a témakörrel szeretnék foglalkozni, hanem egy kis könyvtár részére lehetőségként adódott együttműködési formákról kívánok ízelítőt adni. Mint említettem, kis könyvtár vagyunk. Vannak az 1997. évi CXL. törvényben előírtaknak megfelelően elkészített szabályzataink (szervezeti, használati, ügyrendi), amelyek a hagyományos bibliotekáriusi teendőket számunkra meghatározzák.

Egy fő heti tíz órában és egy fő heti harminc órában foglalkoztatott könyvtáros (jómagam), 11 784 darab könyv, 2500 bekötött folyóirat, 800 darab videokazetta, 300 darab CD-lemez és 150 darab CD-ROM alkotják az állományt, amely a hazai és a helyi könyvtárakkal együttműködve igyekszik fő feladatának megfelelni. Ez a feladat a magyar kulturális értékek és tudományos eredmények eljuttatása egyrészt a hazánk iránt érdeklődő helyi lakosságnak és kutatóknak, másrészt az itt élő magyarságnak és civil szervezeteinek.

Miben, kivel, hogyan működünk együtt?

Állományfeltárás

A személyi számítógép üzembe állítása impulzust adott a könyvtár korszerűsítéséhez, megkezdődhetett az évek óta elmaradt megbízható állományfeltárás. Az alkalmazott számítógépes rendszert az OSZK Hungarika Dokumen-

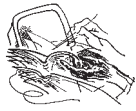

tációs osztálya által kidolgozott Hungarika Információs Rendszernek (HIR) egy, a CH könyvtára számára redukált része képezi. A rendszert a MicroISIS szöveges adatbázis-kezelő rendszer működteti, a visszakeresés eszközeit is ez határozza meg. A HIR egy üres adatállományát igazítottuk a videokazeták kezeléséhez úgy, hogy alkalmas megjelenítési és nyomtatási formátumokat definiáltunk, továbbá az adatbázist és járulékos számítógépes állományait (fájlokat) úgy helyeztük el az ISIS rendszer alatt, hogy a könyv- és a videoállomány külön katalógust képezzen, de egyikből a másikba egyszerű ISIS-paranccsal lehessen átmenni. Ezzel megnyugtató megoldást találtunk nemcsak az adatok biztonságos és önállóan archiválható tárolására, a független visszakeresésre, hanem a leltári és raktári jelzetek egyértelműsítésére is. Az OSZK munkatársai nemcsak a programot bocsátották rendelkezésünkre, hanem a feldolgozásban is – ösztöndíjasként – aktívan segítettek, együttműködtek.

A CD-lemezek feldolgozásában szintén az együttműködés hozott eredményt. Az optimális (legolcsóbb, legegyszerűbb, 4 órás munkakörben kivitelezhető, mégis kielégítő pontosságú és adatmélységű) megoldás érdekében alkalmaztuk a TechnOrg Kft. által kidolgozott és ingyenesen rendelkezésünkre bocsátott rendszert. Ez egy Clipperben készült adatbázis-kezelő programcsomag, amely a zenei jellegű CD-k minden fontosabb jellemzőjének (leltári és gyártási szám, zeneszerző, szövegíró, lemez/album címe, karmester, előadók és szólisták, kiadó, ár stb.) felvételére, több szempont szerinti visszakeresésére, listázására és természetesen az adatállomány kezelésére (pl. módosítás, törlés) alkalmas, bárminemű számítástechnikai jártasság nélkül.

Szolgáltatás

Az állomány folyamatos gyarapítása és feldolgozása mellett szeretnénk előrelépni az alkalmazott számítástechnika területén is. A könyvtári együttműködés fejlesztését elsősorban a szolgáltatás oldaláról közelítik meg az Európai Unió elektronikus könyvtári projektjei. A programok célja az információhoz való felhasználói hozzáférés lehetőségeinek optimalizálása az elektroni-

kai adottságok és fejlesztések felhasználásával. Bár a hangsúly a gyűjtemény építéséről a hozzáférés biztosítására helyeződik át, ennek alapját a forrásmegosztáson alapuló együttműködés jelenti. Kezdetén vagyunk az e-Corvina Informatikai Szolgáltató Kft-vel folytatott megbeszéléseknek. EU-s pályázatokat megcélözva, némi saját költségráfördítással lehetségessé válhat, hogy könyvtárunk jelenlegi feldolgozórendszerét egy olyan könyvtár-automatizálási rendszerrel egészítsük ki, amelynek számára fontos, hogy a szabványok széles körű alkalmazásával a könyvtárak közötti együttműködési formákat – közös katalógusépítés, rekordletöltés, könyvtárközi kölcsönzés, dokumentumszolgáltatás – is messzemenően támogassa.

Úton vagyunk tehát a papírdobozoktól a MicroISIS HIR-en át az e-Corvináig.

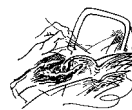
Kapcsolat

Sajnos, már csak igen kevés időm jutott, hogy ezen az úton járva további együttműködésekről szóljak.

Mint tudjuk, 2001 az Olvasás Éve volt. A könyv mindegyikünk tanítója: „Tanár úr, kérem” mondtuk az iskolában, ahogy Karinthy Frigyes írta, mi meg olvastuk és olvassuk újra. Készséggel állt rendelkezésünkre az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, amikor eljuttatta hozzánk a *Szép képekben kis világ* című vándorkiállítást, amely gyermekkorunk és fiatalságunk könyveit mutatta be. Az már csak hab a nem létező tortán, hogy a Magyar Könyvtárosok Egyesülete szervezésében a kiállítás napjaiban érkeztek hozzánk hazai könyvtárosok.

Jó sorsom úgy hozta, hogy férjemet hivatali útján elkísérhettem Brazíliába, és találkozhattam Lénárd Sándor özvegyével és családjával. Módomban állt a Lénárd-hagyaték megtekintése, majd egy részének átválogatása és eljuttatása a Petőfi Irodalmi Múzeum Könyvtárába. Erről az érdeklődők bővebben tájékozódhatnak a Magyar Elektronikus Könyvtár lapjain Siklós Péter tollából.

Szólnom kell még az adományokból, hagyatékokból – például Vándor Györgyi, Monoszló Dezső, Bujdosó Alpár stb. – kialakult patriotikátároló könyvtárunkról, amellyel esetenként a helyi magyar szervezeteket támogat-

juk, valamint a magyar nyelv elsajátításában segítő *Magyarul tanulók* című magazintról, amely az elmúlt hetekben mutatkozott be a bécsi Magyar Nagykövetségen, és amelynek terjesztését a könyvtáron keresztül is segítjük.

Összegezve: könyvtárunk – akárcsak más hasonló intézmények – igen szer-teágazó együttműködési formákkal rendelkezik, és ez szerencsére folyamatosan gyarapodik, gazdagodik. Mélyen egyetértek Fehér Miklós – Könyvtári Levelező/lap-ban rögzített – gondolatával, amely szerint „az a jó könyvtár, amelyik kilép a globalizált világ színpadára, megnézi, hogy szolgáltatásai hatókörnyezetében kik élnek. És tudatos munkával, a rejtett, ki sem mondott igények szolgáltatás minőségű kielégítésével segíti az embereket életük gyakorlati kérdéseinek megoldásában, az üzletben, magánéletben, nemzethez tartozásuk gyakorlásában, a kultúra, a tudás és az anyanyelv elsajátításának és használatának folyamatában.”

A könyvtárak azok a gyűjtő- és szolgáltatóhelyek, melyek segíteni tudnak, feszültséget oldanak, sikeressé tesznek, jóra nevelnek, szórakoztatnak, okosítanak. És hogy jó könyvtár legyünk, elengedhetetlen, hogy valaki, valami együttműködjön valakivel, valamivel.